

Чурилова Г. В.,

здобувачка вищої освіти

Харківський національний технічний університет

сільського господарства імені Петра Василенка

СУВЕРЕНІТЕТ ДЕРЖАВИ І НАЦІОНАЛЬНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ

Науковий керівник:

Н. І. Моїсеєва

доктор економічних наук, професор

Проблема національного суверенітету здавна є предметом пильної уваги політологів, соціологів, юристів, філософів. Незважаючи на різні сучасні процеси, суверенітет залишається найважливішою якістю для держави і фундаментальним принципом для всієї справжньої міжнародно-правової системи.

Потрібно відразу зазначити, що вчені завжди визначали термін суверенітет по-різному. В нині часи також відсутнє таке розуміння суверенітету, яке було б універсальним і було б прийнято усіма фахівцями в цій галузі. Така ситуація багато в чому склалася через те, що з усіх юридичних принципів, суверенітет є найбільш політизованим. Слід також окремо зупинитися на типах суверенітету. Так, вітчизняний дослідник М. Марченко, маючи на увазі існування повного суверенітету, пише про існування ще двох видів суверенітету: *формальний і обмежений*. Формальний суверенітет являє собою юридичне і політичне проголошення суверенності, в той час як фактичний, «в силу поширення на державу впливу інших країн», суверенітет не здійснюється. Обмеження ж суверенітету може бути як добровільним, так і примусовим. Виділяються також суверенітет *нації* (повновладдя нації, її можливість і здатність визначати характер свого життя, здійснювати своє право на самовизначення аж до

відокремлення та утворення самостійної держави) і суверенітет *народу* (що означає його верховенство в рішенні корінних питань організації свого життя)

С. Черниченко писав про суверенітет як про «верховенство держави в межах його кордонів і незалежності на міжнародній арені», і він говорить про те, що суверенітет держави - це символ його особистості, і порівнює його з державним прапором. Д. Левін відзначає, що «суверенітет є стан повновладдя держави на своїй території і його незалежності від інших держав. Британський вчений Р. Джексон визначає суверенітет як юридичну ідею і інститут права, який характерний для політичного порядку, що спирається на незалежні держави і забезпеченого верховенством влади як всередині країни, так і в зовнішній політиці. Джексон також пише, що саме на основі суверенітету в доступному для огляду майбутньому буде продовжувати функціонувати вся система міжнародних відносин і з чого ми можемо зробити висновок про те, що автор не поділяє концепцію «відмирання» суверенітету в найближчому майбутньому. О.Воронянський відзначає, що політичні характеристики цієї категорії належать до сфери не тільки міжнародних відносин, а значною мірою детерміновані динамікою відносин суб'єктів влади в даній політичній системі. Перш за все, автор вважає помилковим сам підхід до спроб виведення національного суверенітету в площину абстрактно-політичного або тим більш культурно-мовного «національного інтересу». Як показує світовий досвід, кожне суспільство будує свої політичні інституції (в тому числі й політичну ідеологію) саме навколо проблеми суспільного розподілу. Основним механізмом такого розподілу є держава, яка акумулює значну частину ресурсів і здійснює контроль і владне забезпечення порядку доступу до них. Таким чином, реальна участь суб'єкта політики в реалізації державної влади означає, перш за все, його доступ до контролю над розподілом ресурсів. Отже, принцип суверенітету нації повинен передбачати для всіх громадян не лише політичну рівноправність, але й рівноправність у доступі до контролю над розподілом через механізм держави ресурсів і цінностей. Відповідно національною може

вважатися лише така держава, яка не просто носить назву т.зв. “титульної” нації, а повністю забезпечує здійснення суверенітету нації в даному розумінні.

Ми можемо стверджувати, що суверенітет - це все якість, яка не зникне в майбутньому, оскільки будь-яка країна, в певні моменти своєї історії, готова піти на багато що, відстоюючи свою суверенність, а значить і право на незалежну зовнішню політику в своїх інтересах. На підтвердження цього можна навести слова англійського дослідника Б. Мендельсона, який визначає суверенітет як основоположний принцип міжнародного суспільства, джерело порядку і заперечення принципу державного суверенітету рівнозначно запереченню міжнародного суспільства як такого.

Суверенітет залишається найважливішим принципом, що забезпечує існування держави і незважаючи на різницю в підходах і різне уявлення про майбутнє суверенітету, більшість авторів визнає значимість принципу як такого, відзначаючи його фундаментальний характер для розвитку міжнародних відносин. Наразі національний суверенітет є джерелом державної влади. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який має виражати свою волю через вибори та референдуми, а президент виступає гарантом державного суверенітету.

Література:

1. Воронянський О. В. Концепт національного суверенітету як принцип реалізації політичних прав нації. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2011. №. 9. С. 255-260.
2. Воронянський О. В. Роль національного суверенітету в легітимації державної влади. *Актуальні проблеми державного управління.* 2012. №. 2. С. 216-221.
3. Воронянський О. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади. *Evropsky politicky a pravni diskurz.* 2015. Vol. 2, Iss. 4. С. 205-

209. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2015_2_4_32. (Дата звернення 10.04.2021)
4. Моїсєєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. *Філософія спілкування : Філософія. Психологія. Соціальна комунікація*. 2014. № 7. С. 89-94.
5. Моїсєєва Н. І. Соціально-комунікаційна діяльність як історико-суспільна практика. Х. : ХНТУСГ, 2015. 392 с.
6. Моїсєєва, Н. І. Становлення системної методології досліджень соціальної комунікації. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 4. С. 38-41. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/vkr_2015_4_16.pdf. (Дата звернення 10.04.2021)
8. Voronyanskyi O. Суверенітет: проблема суб'єктності. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*. 2018. №. 3. С. 15-19.